

“BMT Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumu: Azərbaycan multikulturalizmi dünyada mütərəqqi model kimi qəbul olunur”

Azərbaycan əsrlər boyu mədəniyyətlərin qovuşduğu məkanda yerləşməklə dirlər və sivilizasiyalararası anlaşmada aparıcı rol oynayıb. Bu gün dünya üçün multikultural dəyərlər nə qədər yeni olsa da, Azərbaycan bu dəyərlər sistemində - yəni, eyni bir ölkədə yaşayan müxtəlif xalqların hüquqlarını tanıyan humanist dünyagörüşü və ona uyğun siyaseti ilə min illərdir bəşəriyyətə nümunə göstərir. Azərbaycanın dünya ölkələrinə təqdim etdiyi multikultural model xalqların dostluq və məhribən şəraitdə birgə yaşamasını təmin edir. Prezident İlham Əliyev multikulturalizmi dövlət siyaseti elan edərək Azərbaycanda multikulturalizm ənənələrinin qorunub saxlanması, daha da inkişaf etdirilməsi və geniş təbliğ olunması məqsədilə 2016-ci ili "Multikulturalizm ili" elan etmişdir.

Dünyada sivilizasiyalararası münasibətinin çox mürəkkəb və ziddiyətli olduğu bir dövrdə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığı xidmet etmək təbii ki, şəref işidir. Azərbaycan bu istiqamətdə ciddi addimlar ata bildiyini dəfələr nümayiş etdirib. Bu sırada BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının 7-ci Qlobal Forumunun Bakıda keçirilməsinin xüsusi əhəmiyyəti var. Cənubi Qafqazda Ermenistanın təcavüzkarlığı neticəsində yaranmış gərgin vəziyyətinə fonunda Azərbaycanın sülh, barış, sabitlik və mədəniyyətlərarası dialoqu təşviq edən nüfuzlu tədbiri yüksək səviyyədə təşkil etmesi böyük hadisə idi. Dünyanın 147 ölkəsindən yüksək səviyyəli qonaqların qatıldığı tədbirdə çox maraqlı qərarlar qəbul edildi. Artıq BMT səviyyəsində Bakıda keçirilən Forumda qəbul edilən müddəaların yerieye yetirilməsinə başlanılır.

Multikulturalizmin həyat terzinə çevrildiyi Azərbaycanın dünyaya tolerantlıq nümunəsi olaraq daha geniş tanınılmasının vacibliyini, eləcə də ayri-ayrı ölkələrdəki müxtəlif multikultural modellərə xas fəsəfi, sosial, siyasi və digər aspektlərin Azərbaycan reallığında təhlili və təşviqinin əhəmiyyətini nəzəre alaraq 15 may 2014-cü ilde "Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılması haqqında" Fərman imzalamışdır. Mərkəz Azərbaycanlı məfkuresine uyğun olaraq tolerantlığın və mədəni, dini, linqvistik müxtəlifliyin qorunmasını təmin etmək məqsədilə ardıcıl işlər görür.

Mövzu ətrafında bir neçə ictimai-siyasi xadimlərə söhbətləşdik. Onlar Azərbaycanın tolerant, multikultural ölkə olması, eləcə də "BMT Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumu"ndan çıxan "Azərbaycan multikulturalizmi dünyada mütərəqqi model kimi qəbul olunur" fikirlərini şərh etdilər.

Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədr müavini, Azərbaycanda yaşayan yəhudü icmasının parlamentdəki təmsilcisi Yevda Abramovun sözlerinə görə, ölkəmizdə tolerantlıq yüksək səviyyədə təmin olunub. Azərbaycanda yaşayan azsaylı xalqlara, eləcə də İslam və digər dirlərə etiqad edənlərə bərabər şərait yaradılıb: "Bu şərait neticəsində ölkəmizdə millətlərarası münasibətlər yüksək səviyyədə qu-

rulub, dinlərərə ünsiyyət təmin edilib, artıq Azərbaycan tolerant ölkə kimi bütün dünyaya nümunəyə çevrilib. Multikulturalizm fərqli mədəniyyətlərin birgə yaşaması, ayrı-ayrı insanların bir-birinin mədəniyyətinə və dünyagörüşünə hörmətlə yanaşmasıdır. Azərbaycan bu məsələdə hər zaman nümunəvi ölkə olub". Deputat bildirdi ki, xalq dövlət başçısının 2016-ci ili "Multikulturalizm ili" elan etməsi barədə qərarını böyük sevincə qarşılıdı. Çünkü biz il ərzində plan üzrə əvvəller dünənya çatdırıa bilmədiyimiz mesajları verəcəyik.

Y. Abramov Prezident İlham Əliyevin 2016-ci ili ebəs yərə "Multikulturalizm ili" elan etmədiyini de vurğuladı. Bildirdi ki, dövlət başçısının belə bir qərar vermesi üçün bütün əsaslar, ciddi səbəblər vardı: "Azərbaycan bir neçə ildir ki, özünün bütün dünyada millətlərə, konfessiyalararası, dinlərərə münasibətlər, multikulturalizm sahəsində bənzəri olmayan bir dövlət olduğunu sübut edib. Əbəs yərə deyil ki, bu qəbildən olan bütün əsas beynəlxalq konfranslar, forumlar, disputlar Azərbaycanda keçirilir. BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumu buna əsaslıdır. Azərbaycan hazırlıda bütün dünyada bir canlı nümunə hesab olunur. Bu gün bizim demokratik nüfuzlərimizin içinde ən uğurlusut, Azərbaycanın identifikasiya kodu, vizit kartı, ən mühüm attributlardan biri məhz multikulturalizmdir. Bunu bütün dünya, bəşəriyət, dünyanın siyasi xadimləri, bütün aparıcı dövlətlərin dövlət və hökumət başçıları da belə qəbul edirlər. Belə bir forumun ölkəmizdə keçirilməsinin qərara alınması da Azərbaycanın multikultural dövlət kimi dünyanın diqqət mərkəzində olmasına parlaq sübutudur".

Azərbaycan Dağ Yəhudiləri dini icmasının sədri Milix Yevdayev de Azərbaycanın bütün dünya ölkələri üçün gözəl tolerantlıq nümunəsi olduğunu dedi. Onun sözlerinə görə, yəhudilərin Azərbaycanda məskunlaşmasının 2000 ildən çox tarixi var. Ölkədə həmişə yəhudilərə doğma münasibət olub və həmin münasibət bu gün de davam edir. Digər konfessiyaların nümayəndələri kimi yəhudü icmasının nümayəndələri də öz dini ayınlarını və adət-ənənələrini azad şəkildə həyata keçirirər.

İcmanın sədri əlavə etdi ki, Azərbaycan

başqa xalqların dinc, sülh, əmin-amanlıq şəraitində yaşaması üçün ən münasib, münbət bir yerdir: "Həm siyasetdə, həm iqtisadiyatda, həm də dinlərərə diaЛОqda, əməkmiyyətə, bütün sahələrdə multikulturalizmin Azərbaycan modeli işləyir. Artıq bütün Avropana belə hesab edir ki, qacqınlarla birgə yaşamaq mümkün deyil. Kiçik bir respublika 1 milyon qacqınla üz-üzə qalıb. Amma Avropadan heç bir ölkə, dövlət başçısı bir kəlmə də olsun bu barədə beynəlxalq müstəvиде danışır. Dünya ölkələri Ermənistani bir milləti öz yerindən, yurdundan didərgin salmagına görə ittihəm etmirlər. Amma şükrülər olsun ki, Azərbaycan hər çətinliyin öhdəsindən təkbaşına gəldi, bütün qacqın və məcburi köçkünləri yerbəyər etdi, baxmayıraq ki, torpaqlar hələ də işğal altındadır".

M.Yevdayev BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının 7-ci Qlobal Forumunun məhz Azərbaycanda keçirilməsinin bütün dünyaya çağırış olduğunu dedi: "Bu məməkətde yaşayırıq, bu həyati hər gün görürük deyə, ayrı-ayrı xalqların bir arada yaşaması bize o qədər də qəribə görünür. Amma elə deyil, bu, bütün dünyaya çağırışdır. Artıq dünyanın xilası bundan asılıdır. Ona görə də bugünkü Azərbaycanın həqiqətlərinin dünyaya bəyan etməliyik. Çünkü millətin, dünyanın geləcəyi millətlərə, xalqlararası diaЛОqdan asılıdır. Hazırkı əmin-amanlıq göra qıcıqlanan dövlətlər var. Bütün Yaxın Şərqi od-alov bürüdüyü bir zamanda çoxmillətli Azərbaycan sülh və sabitlik şəraitində yaşayır. Bunun qədrini bilməliyik, sülhü qoruyub-saxlamalıyiq".

Azərbaycan multikulturalizmi ilə bağlı ilk irhəcimli kitabın müəllifi, jurnalist Niyaz Niftiyev isə qeyd etdi ki, multikulturalizm bir ölkədə yaşayan milli və dini qrupların ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi, maddi-mədəni və dini dəyərlərinin inkişaf etdirilməsi, yaşadılması və qorunması mecmusudur. Onun sözlərinə görə, multikulturalizm "çoxmədəniyyətli" kimi başa düşülsa da, tekce mədəni yanaşmanı özündə ehtiva etmir: "Bildiyiniz kimi, Azərbaycanın multikulturalizm modeli birgəyəşət üzərində formalaslaşır. Düşünürəm ki, birgəyəşət modeli Azərbaycan multikulturalizminin brendi kimi öyrənilməlidir. Birgəyəşətinin da 3 komponenti əsas götürülməlidir: Vətənpərvərlik, dövlətçilik və Azərbaycanlıq. Hər bir komponenti ayrı-ayrılıqda təhlil etsək, maraqlı

nümunələrlə qarşılaşarıq. Məsələn, vətənpərvərlik deyəndə tarixən bu ərazidə yaşayış xalqların hər zaman Vətənə bağlılığı, Azərbaycanın çetin günlərində heç bir təreddüd etmədən canlarından belə keçdiyinin şahidi olur. Dövlətçilik məsələlərində də milli və dini qruplar hər zaman Azərbaycanın yanında olub. Ölkəmizin çetin vaxtlarında Azərbaycanda yaşayan milli və dini qruplar heç bir təsir altında düşməden yalnız dövlətçilik mövqeyi nümayiş etdiriblər. Azərbaycançılığa gelinca, bu ideologiya ümumilikdə bütün ölkə vətəndaşlarının vahid bir çətir altında birləşdirilməsini özündə ehtiva edir. Bu ideologiyanın memarı ümummilli lider Heydər Əliyev azərbaycançılığı elan etmək bu coğrafiyada illərlə yaşayan xalqlarla Azərbaycan türkləri arasındaki boşluğu doldurdu".

N.Niftiyev vurğuladı ki, bu gün Prezident İlham Əliyevin mədəniyyət sahəsində beynəlxalq təşəbbüslerə göstərdiyi dəstək nəticəsində ölkəmiz dünyanın mədəniyyət mərkəzinə çevrilib. Bakıda Avropa Şurasına üzv dövlətlərin mədəniyyət nazirlərinin konfransında Prezident İlham Əliyev çıxışı zamanı irəli sürdüyü təkliflər və tövsiyələr tədbirin beynəlxalq əhəmiyyətini daha da artırdı: "Təbii ki, bu kimi toplantıların yerinin müeyyənləşdirilməsində ən mühüm faktor seçilən ölkədəki tolerant və multikultural şəraitin tədbirin fəlsəfəsinə uyğun gəlməsidir. Azərbaycanın bu baxımdan illərdir dünyaya nümunə göstərməsi, mədəniyyətlərərəsə dialoğun inkişafına, müxtəlifliyin qorunub saxlanması və sivilizasiyalar arasındakı qarşılıqlı münasibətlərin tənzimlənməsinə yönəlmüş çeşidli layihələri, ən nəhayət mötəbər forumların gerçəkləşdirilməsi sahəsində zəngin təcrübəsi BMT Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumunun Bakıda keçirilməsini zərurətli əvəzirdi".

N.Niftiyev əlavə etdi ki, bu gün Azərbaycanın beynəlxalq səviyyəli iqtisadi layihələr həyata keçirməsi, mədəniyyətlərərəsə dialoğun inkişafına, müxtəlifliyin qorunub saxlanılması istiqamətində gördüyü bütün işlərin kökündə, məhz, insanı dəyərlər, millətlərərəsə münasibətlərin formalaslaşması dəyərdir: "Biz hazırda "Multikulturalizm ili"nde yaşayırıq və görülen işlər, keçirilən tədbirlər Azərbaycanın multikulturalizm sahəsində çoxəsrlı uğurlu təcrübəsinə daha da zənginləşdirəcəyini düşünürəm. Təbii ki, görülesi işlər də çoxdur, Azərbaycanın birgəyəşət modeli daxili auditoriyadan çıxaraq beynəlxalq status qazanmalıdır".

Beləliklə, qeyd etmək lazımdır ki, hazırda dünyada 80-ə yaxın mənaqışə ocağı mövcuddur və statistik məlumatlara görə, bu mənaqışlarda halak olanların sayı artıq 2,5 milyon nəfər olmuşdur. Mənaqışlərin əksəriyyəti isə dini və irqi zəməndədir. Sevindirici haldır ki, məhz belə bir şəraitde ölkəmizdə bütün din və məzhəb sahibləri dinc və sülh şəraitində yaşayırlar. Deməli, məzhəblər arasında toqquşmaların baş verməməsi üçün Azərbaycan təcrübəsinə dünyaya yaymaq, təbliğ etmək mümkündür. Elə Roma Papası Fransisk de oktyabrın 2-de Azərbaycana səfəri çərçivəsində dünyaya bu mesajı verdi. Roma Papası ölkəmizin timsalında bir dəshidi oldu ki, dünyada multikultural dəyərlərin, tolerantlığın mövcud olduğu, dini və etnik fərqliliklərin zənginlik kimi qəbul edildiyi müsəlman ölkəsi var və bu, nümunə olmağa layıq təcrübədir.

Xəyalə Rəis Məqalə Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütüvə İnfomasiya Vəsitələrinin İnkışafına Dövlət Dəstəyi Fondunın keçirdiyi müsabiqəyə təqdim edilir